

Viková, Lada:

Dlouhá cesta za důstojným postavením. Příspěvek aplikované etiky k výzkumu holokaustu Romů osmdesát let od událostí. Disertační práce. Praha 2022, Univerzita Karlova, Fakulta humanitních studií, Aplikovaná etika.

Lada Viková řeší otázku významu důstojnosti v nazírání Romů a Sintů. K tomuto tématu přistupuje z pozice ženy stojící mimo romskou komunitu. Zprostředkovává tedy čtenáři pohled „zvenčí“, přesto pohled hluboce zasvěcený a dobře promyšlený. Dobrou orientaci L. Vikové ve sledované problematice dokládá i jí vypracovaný přehled dosud otevřených a nevyřešených otázek. Je překvapivě rozsáhlý.

Výchozí otázkou, kterou si L. Viková položila, byla otázka diskriminace a persekuce Romů a Sintů v českých zemích. Tato otázka, opakovaně nastolovaná, je doposud nedořešená. Otevřená je jak z hlediska časového horizontu, v němž je persekuce konkrétních skupin Romů a Sintů studována, tak z hlediska otázek, které si badatelé kladou a problémů, které řeší.

L. Viková svou rozpravu soustředila na klíčové období persekuce a diskriminace Romů a Sintů, na období druhé světové války. Tehdy rasová persekuce „říšským“ nacistickým státním aparátem byla směřovaná především proti Židům. Obrátila se však také proti „cikánům“, byť v mírnější podobě. Kriticky zasáhla i do osudů Romů a Sintů v Protektorátu Čechy a Morava. Upozorňuji na pasáže disertace, v nichž L. Viková hodnotí postoje českého obyvatelstva a reprezentantů českých obcí k deportacím Romů do koncentračních táborů.

Otázku násilného umísťování celých romských rodin a rodinných klanů v koncentračních táborech zřizovaných nacisty za druhé světové války „pro rasově nepřijatelné“, badatelé sledovali. Lada Viková si však v této souvislosti jako významnou položila také otázku důsledků prožitých traumat, kterým byly rodiny v „cikánských táborech“ vystaveny. Obrátila pozornost na poválečné období života Romů a Sintů, na zpracování reálných zážitků ve vypravěčském repertoáru tří generací: účastníků a dvou generací potomků.

Vlastní podstatu disertační práce L. Vikové spatřuji v analýze životních osudů vybraných romských rodin, konkrétně životních příběhů tří rodin Ištvanů, dnes žijících v různých lokalitách (Svitávka a Bořitov, okr. Blansko; Vosoudov - správně Bohusoudov, okr. Jihlava; Radějov, okr. Hodonín). V této analýze je postupná romská emancipace zachycena jako zápas o společenské uznání, zlepšení sociálního i ekonomického postavení. Je popsána jako zápas o včlenění se do většinové společnosti ČR, a to buď jako její člen nebo jako rovnocenný, kulturně svébytný partner. Ač autorka disertace skromně deklaruje, že čtenáři předkládá pouze „hloubkovou sondu do tématu“, ve výsledku zprostředkovává plastický vhled do procesu romské emancipace.

Disertace L. Vikové je podnětná formulací problému, jeho uchopením i zpracováním. Přináší nejen řadu nových poznatků o realitě života a o sociálním postavení českých Romů a Sintů

v době nacistické okupace českých zemí, ale také rozbory a analýzy jejich postojů a chování v nejrůznějších životních situacích, do nichž se v této době dostávali.

Práci doporučuji k obhajobě.

Mirjam Moravcová